

Indhold:

Formandens beretning *side 2*

Referat fra generalforsamlingen
side 4

Rønne vedtegt om hegneds holdelse.
side 5

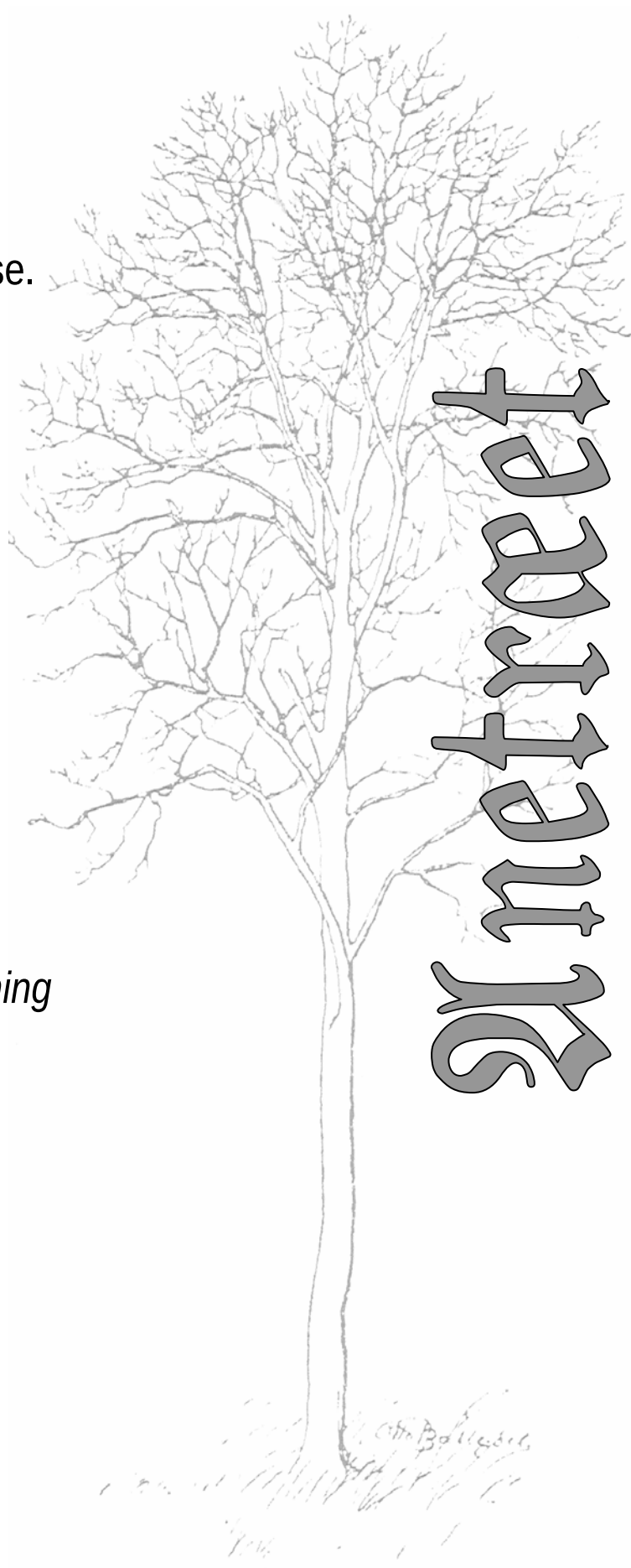
Lidt om skifteprotokoller *side 11*

Folketællinger *side 12 & 15*

Pressemeddelelse, Nyt
side 14

Bestyrelsen: se *bagsiden*

2.årgang nr.2 / April 2002
Medlemsblad for Bornholms
Slægts-og Lokalhistoriske Forening

Formandens Beretning

ved generalforsamling onsdag den 13. marts 2002.

Før jeg starter på min beretning, vil jeg minde om, at siden vi sidst var samlet til generalforsamling, er der 4 af vores medlemmer der er gået bort. Det drejer sig om: Anni West, København, Knud Willy Johansen, Rønne, Carl Johan Gerlach, Roskilde, samt Hans Jørn Sorth i Rø. Om sidstnævnte vil jeg gerne sige et par ord. Hans Jørn var med til at stifte foreningen i 1987. Og siden starten har han været et yderst aktivt medlem, hvor han har lagt et stort arbejde, ikke mindst i bestyrelsen, hvor han var med til det sidste, men også indenfor slægtsforskning generelt hvor man altid kunne spørge ham til råds. Vi vil savne Hans Jørn i bestyrelsen, hvor han altid var parat til at tage sin tørn. Jeg vil bede forsamlingen rejse sig og mindes vore 4 afdøde medlemmer med et minuts stilhed. Tak

Jeg vil begynde min beretning med en gennemgang af foreningens medlemstal. Vi har igen i år haft den glæde, at vi har fået mange nye medlemmer. 34 personer har meldt sig ind i foreningen, og det mener jeg er et flot resultat, som vi kun kan være tilfredse med. Da kun 8 har forladt foreningen, har vi en netto tilgang på 26 nye medlemmer i år 2001. Vi var den 31-12-2001 i alt 213 medlemmer. Efterfølgende har 8 personer meldt sig ind siden 1. januar.

Lige som sidste år startede vi denne sæson med at begive os ud på en tur over vandet. Bestyrelsen havde arrangeret en tur til Landsarkivet i København. Det var på alle måder en vellykket tur for de 48 medlemmer som havde valgt at deltage. Vi fik en meget interessant rundvisning af arkivar Carsten Gabrielsen, som viste os det meste af arkivet, me-

dens han fortalte om de mange arkivalier de havde liggende, også mange som omhandlede Bornholm, hvoraf noget var nyt for mange af os. Vore medlemmer fra "Rundetårnsgruppen" havde revet en dag ud af kalenderen for at være os behjælpelige, hvilket jeg siger dem tak for. Det var sædvanen tro også denne gang rigtigt arkivvejr med regn og rusk. Men vi havde dog en dejlig tur i solskin hjem gennem Sverige.

Vi havde i oktober måned fået Brdr. Carl Erik & Preben Jensen til at komme og vise os nogle af de mange fotografier de er i besiddelse af, Men på grund af sygdom måtte vi desværre aflyse denne aften. I stedet for har vi formået dem til at komme her i aften, og de vil efter generalforsamlingen vise os deres billeder, og det glæder vi os til.

Vi havde i november måned arrangeret et besøg på Hasle Egnens Lokalarkiv, men desværre havde kun 8 medlemmer besluttet sig til at deltage. Det var synd for det var en meget interessant aften.

Traditionen tro afholdt vi i december vores "julehyggeaften", med den sædvanlige hygge, kaffe med honninghjerter, Quiz, sange m.m. Vi havde formået Mogens Dam fra Klemensker til at komme og underholde os med oplæsning på bornholmsk, og omtale af det bornholmske sprog. Det var et morsomt ind-

slag, som vakte megen morskab. Men det var også her et skuffende antal medlemmer der var mødt frem, er tiden ved at løbe fra disse arrangementer? – skal vi droppe dem? – skal vi lave noget andet? Lad os høre fra jer. Det er for dyre aftener for så få medlemmer.

Som noget nyt har bestyrelsen i denne sæson ca. en gang om måneden haft en arkivaften, hvor medlemmerne kunne møde op og forske, og samtidig kunne få hjælp. De aftener har været godt besøgt, så vi går ud fra, at det er noget vore medlemmer ønsker vi skal fortsætte med. Vi havde i februar måned inviteret alle de medlemmer med adresse på Bornholm og som havde meldt sig ind i foreningen i år 2001 til en introduktions aften som en prøve arrangement. Der kom 15 ud af 25 mulige, og dette faldt i meget god jord hos de fremmødte så det er noget vi vil arbejde videre på evt. til efteråret.

Jeg vil også gerne omtale foreningens hjemmeside, hvor vi nu har fået vores egen Web-adresse, nemlig www.bs1f.dk – der er mange der besøger vores hjemmeside, og vi mener at den nye adresse, vil kunne sælge vores forening på en bedre måde på Internettet end vi kunne før. Vi har nu også fået siden oversat til engelsk, fordi mange af dem der er inde at kigge på den er fra udlandet, især USA.

Bestyrelsen har nu i et år udsendt bladet "Anetræet" til medlemmerne, og det er tilsyneladende faldet i god jord. Jeg har kun hørt om tilfredshed, og jeg har fået mange anerkendende udtalelser. Desværre laver bladet ikke sig selv, der er et stort arbejde forbundet med fremstillingen, og med at skaffe artikler nok, så jeg ser meget gerne at flere af vore medlemmer sender mig en lille sjov eller spændende historie om deres forskning. Jeg kunne også godt bruge en eller flere der havde lyst til at deltage i bladudvalget, det ville lette arbejdet, så i skal endelig ikke holde jer tilbage.

Lidt om fremtiden: Bestyrelsen har ikke planer om at arrangere nogen tur over vandet i næste sæson. Det skorter på velvilje fra de arkiver vi gerne ville besøge. Derimod vil vi prøve på at få nogle gode foredragsholdere herover til øen. Er der nogle medlemmer, der har nogle gode forslag, eller ønsker, så kom endelig frem med dem.

Som i nok har læst i Anetræet, blev vi nødt til at annullere foredraget med Henrik ZipSane, som desværre blev forhindret i komme herover. I stedet for har vi så fået Bodil Løgstrup, tidligere ansat på Rigsarkivet til at komme og fortælle os noget om nævnte arkiv.

Jeg vil også nævne, at vi er i gang med at få et samarbejde i gang med de øvrige lokalarkiver på øen, Frants Bøving har haft det første indledende møde med de fleste af dem, og det ser lovende ud.

Til slut vil jeg gerne have lov til at sige tak til alle medlemmer for det forgangne år. Tak til alle jer der har lavet et stykke arbejde for foreningen, stort eller lille, ingen nævnt ingen glemt.

Og så vil jeg slutte denne beretning med at sige, vel mødt til en ny sæson, som forhåbentlig bliver lige så god som denne.

Tak

Formanden

Referat fra generalforsamlingen

13 marts 2002

Formanden Hans Ressel bød velkommen og spurgte efter emner til valg af dirigent.

Bestyrelsen foreslog Frants Bøving, som blev valgt.

Derefter holdt formanden sin beretning, som han begyndte med at mindes vore 4 afdøde medlemmer, nemlig Anni Westh, Knud Villy Johansen, Carl Johan Gerlach og bestyrelsesmedlem Hans Jørgen Sorth. Over den sidste ristede Hans en minderune. Medlemstallet er øget med 34 i årets løb. 8 er udmeldt eller ekskluderet. Er nu 221.

Derefter omtaltes turen til LA med 48 deltagere.

Besøget i Hasle med kun 8 deltager samt julehyggen med omkring 20. Der var for lidt deltagelse, syntes Hans, til de 2 sidstnævnte.

Foreningens nye tiltag med en arkivaften hver måned var blevet godt modtaget, og vil fortsætte i fremtiden.

I februar havde foreningen indbudt 20 nye medlemmer til en introduktionsaften. Det blev en succes, 15 mødte op og var tilfreds med forløbet af aftenen. De mente at de fik noget med hjem.

Formanden kunne godt ønske sig nogle flere bidrag til "Anetræet" samt et par mere til bladudvalget.

Frants Bøving havde holdt et forberedende møde med de bornholmske lokalarkiver og foreninger om et tættere samarbejde.

Det var der en enig tilslutning til. Formandens beretning blev godkendt.

Derefter aflagde kassereren regnskab. Dette blev ligeledes godkendt.

Der var ikke indkommet nogle forslag til bestyrelsen. Kontingentet forbliver uændret.

De forskellige på valg blev genvalgt og som ny suppleant til bestyrelsen blev valgt Anette Schønwandt, som pt arbejder i arkivet.

Under eventuelt blev der spurgt, hvorfor man ikke kunne have en bestemt dag til vores møder, det var meget lettere. Hertil blev der svaret, at det ikke altid passede vores foredragsholdere med onsdagen, samt at andre nogle gange havde bestilt salen før os.

Der var enighed om at forsøge med en uforpligtigende tilmelding til julehyggen, så foreningen ikke står med alt for meget kaffebrød o. lig.

En eventuel anskaffelse af et digitalkamera var der ikke stemning for i forsamlingen.

Derefter var der servering af kaffe, hvorefter brd. Jensen viste et herligt udvalg af deres gamle billeder, alle var fra Rønne. De har ca. 6000 billeder fra hele øen. De er nok værd at få på besøg igen.

Kl. 21:30 sluttede generalforsamlingen efter en god og hyggelig aften.

JK

Rønne vedtegt om hegneds holdelse med videre

Rønne vedtegt om hegneds holdelse med videre, som af sambtlig borgerskabet er indgået og vedtagen, består udi følgende articuler.

Hvis gierder ikke befindes færdige til den 18. april aarligen, gives delforre til straf for hvert brøstfældigt giærde 1 mark danske. Ligeså skal forstås om lederne for vangen og fælederne, hvem dem bør at holde. Og samme dag fornævnte 18. april at gås giærds vide. Da skal hver mand, som jord og giærder haver udi eller for vangen, være sig fortænkt personligen at gå med, Om hand ingenstæds er forreist, og i hans lovlige absence sin visse bud, og alle lade tilhielpen at uddrive alt hvis kvæg, som findes i byevangen og løkkerne, småt og stort. Hvem sig derfra entholder uden bevislig forfald, pantes for en mark. Og skal der opmeldes så en åldermand og tre andre borgere, som skulde lade sig være angelegen, at giærderne bliver holden ved lige, og for dend skyld de at gåe giærds vide sommeren igiennem, indtil høsten vorder, og for hvert giærde, der findes brøst på, tage pant lige som første gang, der gåes giærds vide, 1 mark. Rammes der ei boed på, da, sker det af fortrædelighed, pandtis for 2 mark, hvoraf fornævnte fire mænd skal have helften for deres flittighed, og byen og de fattige her i Rønne hospital dend anden halve del til lige skifte og når pant tages, skal kvartermesteren enhver gå med i sit kvarter så og tieneren. Findes nogen, som eier de brøstfærdige giærder, at vederstræbe og ikke lade sig pante eller goedvillig betale, så skal de for dend skyld ei forskånes, men entligen pantes, og dermed måttet være forbrut. Dersom noget kvæg findes i vangen eller løkkerne vogtesløs, efter at det første gang er uddrevet, da haver vangegiemmeren forloft det at

indtage, og hand have pantepenge derfor efter gammel skik, for hvert stække 2 skilling.

Skér det så, at noget par hæste slippe losse og gjør skade i nogen mands korn, efter at det stander i ax, og vangegiemmeren dem betræffer, da skal hand fore dem til dend, som skaden fik, på det hand kand få opretning, og hvis skade, som ham kand være gjort, strax at taxeres på penge af tvende mænd og så uden nogen modsigelse og ophold betales, og vangegiemmeren alligevel nyde sine pantepenge for parret 4 skilling. Det samme skal og holdes om noget hyrdeløs kvæg på sådan skade betrættes; men dersom kan fornemmes, at vangegiemmeren her udi gjør nogen falskhed, skal hand tilsvare self hvis skade, som kand være gjort, og desforuden straffes med halsjern eller side tre nætter og dage på vand og brød i kiælder.

Der må ingen være tilladt at skiære torf udi Vigre uden alle-niste til hospitals fornødenhed. Be-findes ellers nogle andre at skiære eller lade skiære torv i Vigre eller på dend side Onsbeck, da må tieneren tage tørven. Og dend, som dend haver skåren eller skiære lader, pandtes, hver gang det sker, for ti mark, hvoraf byen skal have helften og de fattige dend anden halve part.

Dersom nogen fordrister sig til at hugge enten ris eller brændsel i byerissen eller andre mands ris

eller skou enten at bære eller drage hiem på kielker uden vedkommendes villie, og de vorder dermed befunden, miste, hvis de have med at fare, og desforuden strax pantes for 2 rdr., og haver de ei at betale med, at straffes med vand og brød i rådhus kielleren i tre nætter og dage, og dersom nogen hugger læs, og de belindes med hæste og vogn på stæden, have det forbrudt og desforuden tiltales som for ulovlig skovhug. Ligeså skal og forståes, om nogen hugger torn og gierdsel, som voxer på godtfolkes jord og engbund, og om nogen antræffes på slig ulovlig gierning, som ei er under byens ræt, ma fra dem tages øxer og tornskiærer og andet, som de kand have at fare med, og så tiltales som for andet uhiemmelt og søges til deres forum. -

- Hvis strafbøder, som kand falde enten ved pantning eller i andre måder efter denne articul, skal være til lige deling imellem byen og det fattige hospital i Rønne, når skouskaden og omkostningen først er vorden betalt, og videre dermed efter loven forholdes.

Hvem som tyrer sine hæste på anden mands ager eller eng uden ejersmandens tilladelse, enten det er stub eller ikke, forend indhøstet bliver, og vorder dermed befunden, da skal dend, som jorden tilhør, have magt at lade tage tyret og hilden af hæstene og det beholde, og dend, som hæstene tilhører, ikke alleniste at betale, hvis skade der kand være gjort på græsset, mens end og give til straf af hvert par 4 mark, hvoraf jordeieren skal have de 2 mark, byen 12 skilling, de fattige 12 skilling og vangegiemmeren, som skal have flittig tilsu, 8 skilling, hvilket skal strax betales, førend hæstene udlades, som indtages.

Befindes nogen at tyre sine hæste udi vangen eller løkkerne, sine hopper ener skid, som haver føl, da må vangegiemmeren dem indtage, enten de ere løsse eller ikke, og hannem gives pandtepenge for hver stykke 4 skilling, og desforuden skal den, som hopperne tilhører, give til straf ti mark uden nogen ophold at betale eller pantes derfor, deraf byen

skal have helften, og de fattige hospital-lemmer nyder dend anden halve del. Således skal og forholdes med straf og pantning, om nogen tyrer kiør med kalve i vangen eller lyk-kerne, eftersom sadant ei må stædes.

De, som have deres fæe-vogter nos vangen, skal således lade vogte deres kvæg, at det ikke gjør nogen mand skade; sker det, da betaler dend, fæevogten ejer, skaden og derforuden give til straf 2 mark, som skal deles lige imellem byen og de fattige, og ikke, som tilforne skal være sked, lade vogte paa anden mands ager eller engestub, førend ganske indhøstet bliver, at vangen for hver mand opgives, under dobbelt straf. Og dersom nogen herimod gjør, må og vangegiemmeren kvæget indtage, og hannem give pantepenge for støkket 4 skilling.

Ingen må om fisket eller efter høsten lade age torn eller andet griærdsel fra sine udgiærder under straf 6 mark, helften til byen og dend anden halve part til de fattige her i hospitalet, og strax derfor pantes, om det ei godvilligen betales, og kand det befindes, at nogen onde memnisker tager eller stæler enten torn eller giærdsel af nogen mands giærder her i byen eller udenforre, og bliver dem overbevist eller betræffes dermed, skal dend, som slig tyvagtig gierning begår, af byens tienere uden nogen rættergang eller forskånsel sættes udi halsjern og slås tre spander vand på hoved, og så forvisses

byen; have de nogen midler, da det at være forfalden, helften til hans kgl. maiestæt og dend anden halve del til byen. Og om nogen slemme folk holder deres børn til at tage torn eller giærdsel af nogen mands giærder, som ommelt er, skal forældrene paa forskrevne måder straffes, om børnene ikke ere fuldmyndige, at de kunde self dend udståe. Og hvem, som ser eller fornemmer nogen, som tager eller stiæler torn eller giærdsel af godtfolkes giærder i byemarken eller af haugigiærder i byen, og de giver sligt strax an for dend, som giærdet eier, eller for byens Øvrighed, og er beviessligt, skal dend, som det tilkiendegiver eller lader tyven angribe, have for sin umage 1 rdr., som kiemmeneren af byens penge skal betale.

Eftersom der befindes at være lagt adskillige og mange usædvanlige veje og stier over godtfolkes agre og enge her udi byens vang og mark, hvilket skal afskaffes og ikke længere må være, helst som ingen bor at giøre sin næste og jefnchristen skade, thi når ageren er såed med korn, og engerne stae udi sin grøde, skammeligen hentrædes og overkiøres, så, på det enhver kand vide de veie og stie, som ikke må være, så haver jordeieren sadanne veie og stie, som ligger over deres ager, jord og enge, nu i dette forår 1699 at lade kaste grøfter på bægge enderne, og hvo som så derefter enten kiører, rider eller går derpå eller legger andre veje eller stier over anden mands jord eller enge, og de vederfares skade af hug eller slag, have sig det for hiemgiæld og derforuden straffes på følgende måde, således at om nogen, som hæste og vogn haver, self eller deres børn kiører, farer eller rider på omrørte aflyste veie eller stier, og det kand bevises, skal hand give til straf for hver gang, sligt sker, 4 rdr., som skal strax pantes fore, om det ikke godvillig betales. Er det tienistefolk, drenge eller andre tienere, antræffes at kiøre, ride eller gåe på disse aflyste veie og stier her udi byemarken, skal de give til straf for hver gang, eller de nye veje eller stier legger på nogen mands jord eller eng, toe

rdr., som deres hosbond skal betale eller pantes derfor, hvilke fornævnte bøder falder helften til byen og dend anden halve part til de fattige hospitalslemmer, og hvis hosbonden for sine tienistefolk således udlegger, at aftages tienerne det udi sin løn; men dersom same tienere, som med sådan gierning forefindes, kand have forud bekommet sin løn og haver intet at betale fornævnt strafboder med, skal dend lade sig, være dreng, pige eller anden tienere, sættes af byens tienere udi halsjerner og der stå i tre timer. Det samme skal og forstås malkepigerne, dersom de antræffes paa slig gierning udi byemarken, som åben melt er i denne articul.

Og som derpå klages, at der er nogle, som lader deris børn, når rugen og biuget monis, udgå i byemarken og skiære axsen af stråd og hiembære, så og går i folkes hauger i byen, træder giærderne i hul, river grenene på træerne udi stykker og stiæler frugten, bort, da, om nogen herefter udi sådan gierninger befindes, at pågribes. Ere de så store, at de kunde vide sig derfra at entholde, skal de af byens tienere sættes i halsjerner at stå nogle timers tid, mens ere de uvittige, straffes med ris i skolerne, på det at sådanne kunde lære at skye usømmelighed. Befindes nogen tienistedrenge eller andre her efter i byen i nogen mands haug at stiele frugt, skal dend, som dermed betræffes eller det overbevisses, uden al forskånsel stå i halsjerner

tre timer og slåes en spand vand på hoved af byens tienere, og vederfares dend på gierningen nogen skade, have det for hiemgiæld, og ei må påtales.

Befindes nogen at fore svin, hæste eller hildelaug i vangen om aftens tider og slipper den-nem vårdesløsse, efter at heignet er lyst, som af nogle i forrige åringer ubillig skal være sked, og i så måde om nattetider lader opæde folkes korn og eng, hvilket nu aldeles skal være afskaffet, ti om nogen udi forskrevne måder betræffes med sådan ulovlig værk at gjøre sin næste skade, giver til straf, Om det sker af manden self, som eier hæstene og hildelaug, for hver gang 4 rixdaler; og forrættes slig, utilbørlig gierning af tienistefolk, skal den, som det gjør, straffes paa 2 rdr., som hosbonden udlegger og afkortes igien udi lønen. Haver tieneren ei noged til bæste af sin løn og har intet at betale med, skal dend stå udi halsjerner én half dag. Og for disse omrørte bøder skal pantes, om de ikke strax bliver betalte, og deraf skal de, som skaden lider på sit korn eller eng, have 2/3 del og byen samt de fattige og vangejiemmeren eller hvem, som åbenbarer og angiver dem, som bedriver sådan ulovlig verk og gierning med at slippe deres bæster og hildelaug udi vangen om nætterne. at nave den 3. del af fornævnte bøder. Og derforuden hvis skade nogen sker på deres korn og eng, særdeles at betales af dennem, som hæstene og hildelaug tilhører, efter gode mænds sigelse.

Borgerskabet såvel sønder som nær i byen, som mange får eier og vil have dem på byens mark eller hede, skal holde dem under én hyrde og varetægt, og Om nogen modvillig vis derimod siger, skal dend pantes hver sinde, det sker, for 6 mark, som skal lige deles samme bøder imellum byen og de fattige i hospitalet.

Hvem som svin haver, skal og holde dem under en hyrde og goed varetægt; thi dersom nogen svin, store eller små, befindes i bye-vangen enten om sommeren eller vinteren, forår eller efterhøst, som

ikke er lovlig ringet udi begge næseborerne, må sådanne uringede svin ihielskydes på marken, og dend, som det gjør, at være angerløs og derforuden ald tiltale frie, anseende dend Guds velsigelse af korn og eng i vangen så vel som i lykkerne bør heignes. Ligeledes, som ovenmelt er, skal forholdes med, om nogen giæs findes i byevangen eller lykkerne, førend indhøstet vorder, da de at ihielskydes, så og gederne, om nogen lader dem gå våreløsse i byemarken om sommeren, så lenge kornet står uhøstet.

Hvo som ikke lukker lederne efter sig, enten de kører eller rider samt går fra dend dag, heigned er begyndt om foråret, og indtil alt kornet af vangen og lykkerne er bleven inhøstet, skal dend skyldige straffes for hver gang 2 mark. Er det tienistefolk, som ikke lukker ledet efter dem, betaler hosbonden samme bøder og drager igien af tienerne deres løn. Med forenævnte straf skal og forståes, om nogen deres børn imellum berørte tider lader lederne stå åbene efter sig. Hvilke bøder skal gives dennem, som betræffer dennem, der her udi kunde skyldig befindes.

Dersom nogen fordrister sig at gjøre vangejiemmeren nogen gevalt, når han søger indhamb enten med kvæges fratagelse på farende vei, eller når det er indtaget, eller om nogen slår låssen fra pantehaugen eller fra det hus, som vangejiemmeren udi indriver hvis

kvæg, hand intager, eller gjør nogen skade enten paa veggen, der kvæget står, eller pantehaugens gierde, hvem det gjør, skal give til straf 3 rdr., som dend skal strax pantes forre, hvoraf vangegiemmeren skal have sex mark og af det øvrige til byen 6 mark og de fattige hospitalslemmer 6 mark. Derimod igien haver vangegiemmeren sig med ald troskab at skal lade finde og ei med villie slippe nogen mands hæste at lade gjøre skade, sig til profit eller i andre måder borgerne til fortred. Betræffes hand dermed, straffes derfor udi halsjernet.

Ingen må med sin plov eller fremdræt vende eller udkjøre paa anden mands jord, når det er saed, ei heller drive derover med ploug eller harre. Hvo det gjør, skal betale til dend, som jorden og sæden eier, 1/2 rdr. og til de fattige 1. mark, og hvem, som tyrer sine hæste og bster, at de nå i anden mands korn og gjør skade, af hvad slags korn, det kand være, når kornet står i sin vext, skal dend, som bæsterne tilhør, samme straf være undergIVEN, som mest obenmelt er, og derforuden betale skaden særdeles. Forser sig nogen deres tienere derudi, da de igien at stå hosbonden til rætte, for hvis må udgives.

Hvem som optager eller oprydder markestene i byens mark eller oppløier rene og markeskiæl og pløier ind paa anden mands jord, skal efter dannemænds skiun og sigelse strax legge renerne og jorden tilbage og give mulkt 4 rdr. Sker sådan ulovlig gierning af nogen mands dreng eller tiener, straffes dend for 2 rixdaler, som hosbonden udlegger og afkortes tieneren igien udi lønen, hvilke beder skal strax uden ophold betales ellerpantes forre, og derforuden dend skyldige lade tiltale og stande til rætte efter loven, og dog dend bekommer sin jord igien, som hannem frapløies, skal have helften af berørte straf, og det andet deles lige imellum byen og de fattige hospitalslemmer. Har drengen eller tieneren intet til bæste af sin løn eller anden middel at rætte for sig med, som gierningen

gjør, skal hand undgiælde efter dend 10. articul udi denne vedtægt. Og hvor noget jord nu kunde ligge så nær hos hinanden, at renerne eljer imellemskiældet ikke vel kand ses, skal jordeieren sætte eller sætte lade udi vedkommendes hosværelse markestene og skiæl eller legge store og kiendelig rener imellum deres jorder.

Vangegiemmeren skal have sin løn af dennem, som haver jord udi vangen og lykkerne efter dend taxt, derpå bliver giort, som hand self indsamler, hvoraf dend halve part skal hannem gives, når hand antages til vangegiemmere, og resten til hannern betales, når og så snart indhøstet vorder.

Dersom nogen trenger at bede paa marken med sin ploug, fremdræt af heste, hopper eller stude om vårens tid, midag eller nat, da skal det ske paa hans egen jord om dagen under vagt og om natten tyre. Mens sker det paa anden mands ager eller eng imod eiermandens villie, efter at heigned er pålyst, da skal dend, som sådan fremdræt tilhører og bliver dermed betræffet, give til straf for hver gang 2 mark til hannem, som jorden eier, eller derfor pantes. Ingen må sig tilfordriste om høsten, endskiønt der kunde menes vangen gandske at være afhøstet, at indslippe løsse hildelaug, eller noget andet vordeløs kvæg lade inddrive, førend alle slags korned af vangen og løkkerne fuldkommelig ses at være inhøstet bleven, anseende at her til dags af mange, som ei nogen

jord haver i vangen, indtager deres hæste og andet kvæg og lader led-ene stå åben, dog Guds velsignelse endda kand stå både sønder og nær i vangen. I midlertid intil vangen og løkkerne ganske tom og ledig bliver skal fæeledene med de andre store leder holdes vel ved magt, og vange-giemmeren at indtage og nyde sine pantepenge, på det den ene med den anden, som sæd haver i vangen og lykkerne, kand i god fred få indhøstet. Hvo sig herudi forbyrder, skal straffes og pantes for 6 mark for hver gang. Deraf skal byen have helften og dend anden halve part til de fattige i hospitalet.

Disse forskrevne articuler om vide og vedtægt at holde udi Rønne og over byevangen og lykkerne er nogenledes hegynt anno 1655 og videere er kommen på fode 1660, som nu er noget forbædret, Gud til ære og det menige borgerskab til gavn og gode, hvorfor derover uryggelig skal holdes, eftersom same articuler af alle vedkommende er samtykt og byens øvrighed derefter at forskaffe enhver ræt, som i en eller anden måder vederfares uræt, så snart det anklages. Og når nogen skal pantes for bøderne, som denne vedtagne og indgående vedtægt omhandler, skal efter dend første articuls anledning kvartermesterne, enhver i sit kvarter, gå med de fire mænd, som årligen på gærds vides pladsen opmeldes til at gå gierdes vide, så og byens tienere at følge med og tage pantet. Og skulle allee disse bemeldte tyve og én articuler hvert år herefter fornævnte 18. aprilis lydelogen oplæses for borgerskabet på behørte gærds vides pladsen, på det enhver kand disbædre vide sig derefter at rætte og for skade tage vare.

Actum Rønne den 2 januarii anno 1699.

D. Barch. Phillip Rasch. Madtz Pedersen Wiborrig. Henning BohneHeningsen Willem Jacobszen. H. Jenssen. Lauritz Larszen. Mauritz March-mand. Hermand Bohn. Jens Madszen Trelborg. Johan Bassilius. Rasmus Clemendsen. Jes Rasch.

Peter Harding Schotwing. Rasmus Rasmussen. Oluf Pederszen. Niels Frost. Poul Hanszen Kofoed Simon Holst. Jacob Thomeszen. Johan Wallerius. Esber Larszen Onsberg. Hermand Bohne Clauszen. Hendrich Brugmand. Michel Jacobszen. Lars Esperszen Ons-berg. Lars Davidszen. Hans Olszen.

Niels - N.N.S. - Nielsen, eget skrevne Navn. Jens - J.I.S. - Ibsen. Jens Nielszen Hiulmager. Michel Hanszen Møller. Peder Rosmand. Rasmus Hanszen. Jorgen Rosmand. Herman Bosz.

Rigtig copie efter originalen testerer den, som samme skrevet haver.

Rønne dend 21. Maii 1721.

Augustus Violl.

Originalen ligger på Rigsarkivet, Topografisk samling på papir - Håndskriftsamlingen. B 2A 69, Bornholm Herred.

Teksten findes trykt i Poul Bjerre m.fl.: Danske Vider og Vedtægter, 1902 *Neksø havde vedtægter, der næsten var enslydende.*

Skifteprotokoller

Når en person dør, undersøger skifteretten, hvem der er vedkommendes arvinger. Hvis man vil bevise at nogen er i familie med hinanden, er skifteprotokollerne en af de mest sikre veje. Det er utroligt sjældent at nogen er glemt som arvinger i et skifte, selv i ældre tid.

Den første registrering.

Der er forskellige typer af arkivalier som handler om skifter. Dødeanmeldelsesprotokollerne er det første sted, hvor et dødsfald bliver registreret. I dødeanmeldelsesprotokollen står hvad afdøde hed. Der står også hvilken stilling vedkommende havde, samt hvor og hvornår dødsfaldet skete. Navnet på den der anmeldte dødsfaldet, vil også stå i protokollen. Det vil som regel være en fra afdødes familie, eller nogen hos hvem afdøde boede. I nogle dødeanmeldelsesprotokoller, er der henvisning til skifteprotokollen. Hvis der ikke skete noget skifte, kan der f.eks. i dødeanmeldelsen stå, at der er en enke som sidder i uskiftet bo, eller at den afdøde ikke efterlod sig noget.

Rundtur i den døde hjem.

Når dødsfaldet var anmeldt, gik der som regel kun kort tid, inden boet blev forseglet og registreret. Registreringen skulle ske senest 30 dage efter dødsfaldet. Forseglingsprotokollen indeholder oplysninger om den døde, og om arvingerne. Der står f.eks. hvad enken eller enkemanden hedder, hvor mange børn en afdøde havde, hvad de hedder, og hvor gamle de er. Der står også hvem der er lav-

værge for enken, og formynder for børnene. Det er som regel mænd af nærmeste familie, så de er værd at lægge mærke til. Nogen gange vil man også se, at en enke møder med en lavværge, der er hendes trolovede – og altså kommende ny ægtemand. I registreringsprotokollerne, bliver hele dødsboet gennemgået. I ældre tid kan man følge vurderingsmændene rundt i hele den døde hjem. Så får man f.eks. at vide hvilke møbler der var, hvor mange potter, pander, dyner, lysestager og lagner som huset rådede over. Den døde tøj bliver også skrevet op, og der vil være opgørelse over f.eks. redskaber, værktøj og dyr. I skifteprotokollerne gennemgår skifteforvalteren boets aktiver, og han konstaterer hvem arvingerne er, og om der er gæld i boet. Så bliver boet gjort op, og det bliver regnet ud, hvad der evt. er tilbage at dele mellem arvingerne. I protokollen står der så, hvor meget arvingerne hver især har fået. I øvrigt kan man tit komme ud for, at alle de forskellige ting i forbindelse med et skifte er ført til protokol. Den hedder som regel blot "Skifteprotokol", selv om der både kan være registreringer, skiftesamlinger og dødeanmeldelser blandet sammen.

M.v.h.

Per Haggmann

Folketællinger.

På alle arkivers læsesale i Statens Arkiver kan du se folketællinger fra hele landet indtil 1890 - undtagen 1870-tællingen. På Rigsarkivet kan du se de nyere tællinger på film, og evt. søge om at se dem, der er mindre end 80 år gamle. Da der er mange, der bruger folketællingerne er de blevet filmet, så de ikke bliver slidt. Hos Statens Arkivers Filmningscenter kan man købe mikrofichekort.

En folketælling er en opgørelse over alle de personer, der boede i Danmark et bestemt år. Folketællingerne er en god kilde til både slægts-, lokal- og meget anden historie! Her kan man finde de samme mennesker, som man leder efter i kirkebøgerne. Men i folketællingen finder man ikke kun ét medlem af familien. Her står både kone, mand, børn plus evt. tjenestefolk og gamle bedsteforældre på aftægt - altså hele husstanden. Ligesom andre arkivalier er de ældre folketællinger - dvs. fra ca. 1870 og tilbage - skrevet med gotisk håndskrift.

Fødestedet er med fra 1845

I folketællingerne kan man altid finde oplysning om de taltes navne, bopæl, køn, alder og erhverv. Fra og med 1845 står der også, hvor de talte er født. Den ægteskabelige stilling er med i alle tællinger, undtagen dén, der blev lavet i 1916. Der står altså hvad folk i husstanden hedder, hvor gamle de er, hvilken stilling de har i familien og hvad de ernærer sig ved. Der er flere andre oplysninger, men de er lidt forskellige fra tælling til tælling.

Faldgruber i folketællingerne

Når man finder fødestedet for en person, kan man som regel regne med, at det er rigtigt nok. Og dog. Man kan ikke altid gå ud fra, at det sogn, som en person er født i, er stavet rigtigt i folketællingen. Især, ikke hvis der er tale om personer, der er født udensogns - måske endda i en anden landsdel. Så

kan den, der førte tællingslisten, godt have fundet på en meget kreativ stavemåde. Man kan også komme ud for, at fødebyen er blevet til fødesognet. Sådan, at det man tror er et sognenavn, altså i virkeligheden er navnet på en landsby, der måske ligger i et sogn, der hedder noget helt andet! Man kan også risikere, at sognet måske nok er stavet rigtigt - men placeret i et helt forkert amt. Og selvom et sognenavn er stavet rigtigt, og der står at det ligger i det rigtige amt, bør man skrive sig bag øret, at sognenavnet godt kan staves på en anden måde i dag! Det er selvfølgelig den nutidige stavemåde man skal bruge, når man slår det op i nyere opslagsbøger!

Andre slags tællinger

Oeders efterretninger fra 1771 dækker København, Sjælland, Møn og Bornholm. Her kan man finde de talte mænds navn, stand, erhverv og ægtestand - og deres kones alder. På landsarkiverne kan man også være heldig at finde forskellige mandtaller i købstædernes rådstuearkiver og måske også eksemplarer af den allerførste folketælling, der blev lavet i 1769. I Rigsarkivet findes bl.a. kopskattemandtaller, 1660 - 1812 som tit kan give gode oplysninger.

De vigtigste oplysninger fra folketællingerne:

1787 - 1801 - 1834 - 1840

adresse, navn, køn, alder, ægteskabelig stilling, husstandsstilling, erhverv/fattighjælp.

1845 - 1850

adresse, navn, køn, alder, ægteskabelig stilling, fødested, husstandsstilling, erhverv/fattighjælp, handicaps.

1855 - 1860 - 1870

adresse, navn, køn, alder, ægteskabelig stilling, trossamfund, fødested, husstandsstilling, erhverv/fattighjælp, handicaps.

1880

adresse, navn, køn, alder, ægteskabelig stilling, trossamfund, fødested, husstandsstilling, erhverv/fattighjælp, handicaps, boligtælling.

1885

adresse, navn, køn, alder, ægteskabelig stilling, trossamfund, fødested, husstandsstilling, erhverv/fattighjælp.

1890

adresse, navn, køn, alder, ægteskabelig stilling, trossamfund, fødested, husstandsstilling, erhverv/fattighjælp, handicaps.

1895

adresse, navn, køn, alder, ægteskabelig stilling, trossamfund, fødested, husstandsstilling, erhverv/fattighjælp, boligtælling.

1901

adresse, matrikelnummer, navn, køn, alder, ægteskabelig stilling, trossamfund, fødested, sidste opholdssted, husstandsstilling, erhverv/fattighjælp, arbejdsplads, handicaps.

1906

adresse, matrikelnummer, navn, køn, alder, ægteskabelig stilling, trossamfund, fødested (kun Kbh. og Frb.), sidste opholdssted (kun Kbh. og Frb.), husstandsstilling, erhverv/fattighjælp, arbejdsplads.

1911

adresse, matrikelnummer, navn, køn, alder, ægteskabelig stilling, trossamfund, fødested, sidste opholdssted, husstandsstilling, erhverv/fattighjælp, handicaps.

1916

adresse, navn, køn, alder, trossamfund, fødested (kun Kbh. og Frb.), husstandsstilling, erhverv/fattighjælp, arbejdsplads, handicaps, indkomst formue.

1921

adresse, matrikelnummer, navn, køn, alder, ægteskabelig stilling, fødested, sidste opholdssted, erhverv/fattighjælp, arbejdsplads.

1925

adresse, navn, køn, alder, ægteskabelig stilling, fødested, sidste opholdssted, statsborgerskab, husstandsstilling, erhverv/fattighjælp.

1930

adresse, navn, køn, foreløbigt opholdssted, alder, ægteskabelig stilling, fødested, sidste opholdssted, statsborgerskab, husstandsstilling, erhverv/fattighjælp, arbejdsplads, handicaps.

1940

adresse, navn, køn, foreløbigt opholdssted, alder, ægteskabelig stilling, fødested, statsborgerskab, husstandsstilling, erhverv/fattighjælp, handicaps.

M.v.h. Per Hagmann.

Se også side 15

Nyt fra hjemmesiden

På Foreningens hjemmeside har vi tilføjet nogle nyheder, dette er følgende: en Engelsk oversættelse af hjemmesiden og en side der hedder Nyheder, som er tænkt at man kan lægge noget ud som har almen interesse for slægtsforskere, og som kan ses af så mange som muligt og så hurtigt så muligt, så hvis i har noget så send det til formanden enten via E-mail eller pr. post, så vil jeg sørge for at det bliver offentliggjort, samt at det senere vil blive bragt her i Anetræet.

Nyt

Skifteuddrag Bornholms Amt Land-sogne Ekstrakter 1759/1760 af John Christensen.

Skifteprotokol Svaneke Byfoged Bog 3. 1775 – 1829. af John Christensen

Kan downloades på vores hjemmeside

Nyttigt program til at lægge sin slægtstavle på Internettet det hedder KStableau og udskrifterne kan vises på dansk Det er meget nemt at bruge og kan hentes på

<http://www.home.zonnet.nl/annemarthsterringa/KShelp.htm>

Pressemeddelelse

Bornholms Lokalhistoriske Arkiv har nu i 3 år lavet en kalender med "Bornholmske billeder".

Det er en kalender, med billeder fra de gamle arkiver.

Vi har set på vores lager, at der er nogle stykker tilbage fra de tidligere år, dem vil vi gerne tilbyde dem, der er interesserede i billeder fra det gamle Bornholm.

Billederne er fulde af historie, og der er lavet en god informativ tekst til dem alle.

For 15,- pr. stk. + evt. forsendelse kan man få tilsendt en af de kalendere, som er ved at være et samlingsobjekt.

Ring og bestil på:
Bornholms Lokalhistoriske Arkiv,
tlf. 56 95 07 04

mand-fred. 10.00-15.00.

Med venlig hilsen
Anette
Bornholms Lokalhistoriske Arkiv.

STATUS FOR FOLKETÆLLINGERNE
PR 1. APRIL 2002

BY OG LANDSOGNE	OE 1771	1787	1801	1834	1840	1845	1850	1855	1869	1870	1880	1890
ALLINGE					O		O			O	O	
BODILSKER					O							
CHRISTIANSØ												
GUDHJEM												
HASLE												
IBSKER										O	O	
KLEMENSKER												
KNUDSKER												
NEXØ												
NYKER												
NYLARS												
OLSKER							O					
PEDERSKER								O	O	O	O	
POULSKER										O		
RUTSKER							O					
RØ							O					
RØNNE												
SANDVIG					O		O			O	O	
SVANEKE												
VESTERMARIE												
ØSTERLARS												
ØSTERMARIE												
AAKER							O					
AAKIRKEBY							O					

	FOLKETÆLLINGEN EKSISTERER IKKE PÅ RIGSARKIVET
	FOLKETÆLLINGEN ER AFLEVERET TIL DDA
O	FOLKETÆLLINGEN ER UNDER INDTASTNING

Jørn Kjoller
1. april 2002

Bestyrelsen

Formand: *Hans Ressel*

Tlf. 56 95 81 82

E-mail: 8182@c.dk

Næstformand: *Jørn Kjøller*

Tlf. 56 95 31 16

E-mail: kjoeller@get2net.dk

Kasserer: *Karl Nielsen*

Tlf. 56 95 30 44

E-mail: karlnborn@post.tele.dk

Sekretær: *Frants Bøving*

Tlf. 56 97 56 38

E-mail: fjb@post9.tele.dk

Best. medlem: *Elo Jacobsen*

Tlf. 56 91 26 51

E-mail: jacobsen@privat.dk

Suppleant: *Irene Krustup*

Tlf. 56 44 11 77

E-mail: colbergs@colbergs.dk

Suppleant: *Anette Schønwandt*

Tlf. 56 95 28 75

E-mail: erik@irt.dk

Bladudvalg:

Hans Ressel, Rønne

Irene Krustup, Ibsker

Per Hagmann, Herlev

Adresse:

Pingels Allé 1, 3700 Rønne

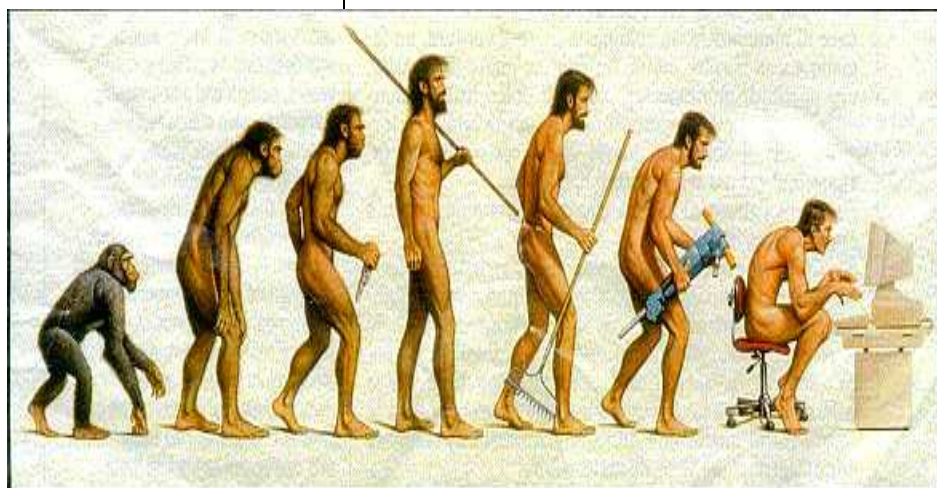
Bemærk at vi har fået ny E-mail
og hjemmeside adresse

E-mail :

info@bslf.dk

Hjemmeside:

www.bslf.dk

Somewhere, something went terribly wrong